

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Kielcach

LKI.410.004.01.2018
P/18/082

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

<i>Numer i tytuł kontroli</i>	P/18/082 – Nadzór nad stosowaniem dodatków do żywności.
<i>Okres objęty kontrolą</i>	Lata 2016-2018 (I kwartał).
<i>Jednostka przeprowadzająca kontrolę</i>	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach.
<i>Kontroler</i>	Arkadiusz Pawlik, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKI/30/2018 z 26 marca 2018 r. [Dowód: akta kontroli str. 1]
<i>Jednostka kontrolowana</i>	Wojewódzki Inspektorat Inspekcji Handlowej, ul. Sienkiewicza 76, 25-950 Kielce (dalej: Inspektorat lub WIIH).
<i>Kierownik jednostki kontrolowanej</i>	Paweł Faryna, Świętokrzyski Wojewódzki Inspektor Inspekcji Handlowej w Kielcach (dalej: Wojewódzki Inspektor). Do 30 sierpnia 2016 r. Wojewódzkim Inspektorem był Mariusz Burchart. [dowód: akta kontroli str. 2-5]

II. Ocena kontrolowanej działalności¹

<i>Ocena ogólna</i>	<p>Wojewódzki Inspektor zapewnił w kontrolowanym okresie właściwe warunki organizacyjno-prawne do rzetelnego sprawowania nadzoru oraz kontroli nad stosowaniem w produktach spożywczych dodatków do żywności. Zadania w tym zakresie realizowali pracownicy Wydziału Kontroli Artykułów Żywnościowych i Gastronomii Inspektoratu, mający aktualne zakresy obowiązków, uprawnień i odpowiedzialności.</p> <p>Plany kontroli opracowywano w WIIH na podstawie zestawienia tematów kontroli przewidzianych do realizacji w danym kwartale oraz kontroli całorocznych zatwierdzonych przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKiK). Plany te uwzględniały ponadto działania własne WIIH jak i działania interwencyjne wynikające z otrzymywanych skarg i informacji.</p> <p>Wprawdzie żadna z przeprowadzonych przez Inspektorat kontroli nie miała na celu wyłącznie kwestii stosowania w produktach spożywczych dodatków do żywności, jednakże zagadnienia te były jednym z elementów kontroli dotyczących artykułów rolno-spożywczych. W ramach tych zagadnień sprawdzano oznakowanie produktów, tj. ustalano czy substancje dodatkowe wymienione w składzie środków spożywczych zastosowane zostały zgodnie z prawem. Pobierano także próbki do badań laboratoryjnych, celem zweryfikowania rzetelności przekazanych informacji o żywności (weryfikacja deklaracji producenta umieszczonych na opakowaniach produktów żywnościowych) oraz sprawdzenia czy zastosowane substancje dodatkowe nie przekraczały maksymalnych poziomów określonych prawem. Warto podkreślić, że na 168 kontroli dotyczących artykułów rolno-spożywczych w obrocie detalicznym, substancje dodatkowe były jednymi z wielu badanych elementów (na obecność lub dozwolony poziom) w 154 kontrolach. Ponadto ze 183 próbek pobranych do badań laboratoryjnych, 91 zbadano na zawartość substancji dodatkowych.</p> <p>Inspektorat przeprowadził wszystkie kontrole zlecone przez Prezesa UOKiK. O rezultatach tych kontroli Prezes UOKiK był każdorazowo informowany w wyznaczonym terminie.</p> <p>W WIIH nie wykonywano kompleksowych badań prób żywności pod kątem zgodności faktycznego składu substancji dodatkowych ze składem umieszczonym na opakowaniu. Badania laboratoryjne przeprowadzano w kierunku obecności lub dozwolonej ilości konserwantów, stabilizatorów, substancji słodzących, barwników syntetycznych,</p>
---------------------	--

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

regulatorów kwasowości oraz na obecność glutaminianu sodu. Wyniki prowadzonych przez WIIH kontroli dawały możliwość ustalenia jakie substancje dodatkowe występują w spożywanej żywności.

Przeprowadzone oględziny dotyczące kontroli przeprowadzonej przez pracowników Wydziału Kontroli Artykułów Spożywczych i Gastronomicznych wykazały, że kontrole były realizowane zgodnie z właściwymi instrukcjami i planem kontroli. W sposób prawidłowy zbadano, na podstawie deklaracji w oznakowaniu artykułów rolno-spożywczych, zastosowanie (bądź brak) substancji dodatkowych. Dla jednego z artykułów pobrano także próbkę do badań laboratoryjnych.

W okresie objętym kontrolą w Inspektoracie na podstawie art. 40a ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych² (dalej: ustawa o jhars) wydano 115 decyzji nakładających kary pieniężne w łącznej wysokości 76.500,16 zł, a na podstawie art. 40a ust. 1 pkt 4 ww. ustawy – 31 kar pieniężnych na kwotę 64.296,66 zł, w tym dwie kary na kwotę 5.073,04 zł dotyczące nieprawidłowości związanych ze stosowaniem substancji dodatkowych. W odniesieniu do ww. dwóch decyzji, nieuczciwych przedsiębiorców obciążono również kosztami przeprowadzonych badań laboratoryjnych na łączną kwotę 2.661,56 zł.

Ponadto wydano 47 decyzji administracyjnych na podstawie art. 18 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o Inspekcji Handlowej³, w wyniku których wycofano z obrotu 551 partii środków spożywczych o łącznej wartości 13.538,44 zł oraz wstrzymano wprowadzenie do obrotu 36 partii suplementów diety o łącznej wartości 4.710,34 zł. Żadna z decyzji nie dotyczyła nieprawidłowości związanych ze stosowaniem dodatków do żywności.

W okresie objętym kontrolą do Inspektoratu nie wpłynęła żadna skarga dotycząca stosowania substancji dodatkowych w artykułach rolno-spożywczych. W przypadku jednej skargi, złożonej ustnie, która mogła sugerować ewentualne nieprawidłowości w tym zakresie, pracownicy Inspektoratu przeprowadzili kontrolę bez zbędnej zwłoki i po jej zakończeniu udzielili odpowiedzi skarżącemu.

WIIH w latach 2016-2018 (I kwartał) nie współpracował na rzecz bezpieczeństwa substancji dodatkowych z innymi instytucjami lub osobami (np. organizacjami pozarządowymi, lekarzami, dietetykami). Nie przeprowadzał też wspólnych kontroli z innymi organami kontroli w zakresie bezpieczeństwa żywności zawierającej substancje dodatkowe.

W badanym okresie, zwłaszcza od 2017 r., pracownicy Inspektoratu prowadzili aktywną edukację społeczeństwa poprzez udział w programach radiowych i telewizyjnych, współudział w akcjach edukacyjnych oraz przeprowadzenie konkursu dla młodzieży. Działania te były skierowane przede wszystkim do młodzieży i seniorów, tj. grup społecznych najmniej wyedukowanych w zakresie świadomości konsumenckiej i podatnych na oszustwa konsumenckie.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Przygotowanie organizacyjne oraz sprawowanie nadzoru nad jakością handlową artykułów rolno-spożywczych zawierających substancje dodatkowe

1.1. Inspektorat, zgodnie z art. 1 ust. 1 ustawy o Inspekcji Handlowej, jest wyspecjalizowanym organem kontroli powołanym do ochrony interesów i praw konsumentów oraz interesów gospodarczych państwa. Do jego zadań należy m.in. kontrola produktów znajdujących się w obrocie handlowym lub przeznaczonych do wprowadzenia do takiego obrotu, w tym w zakresie oznakowania i zafalszowań (art. 3 ust. 1 pkt 2 ww. ustawy). Zgodnie z art. 17 ust. 3 ustawy o jhars do zadań Inspekcji Handlowej należy

Opis stanu
faktycznego

² Dz. U. z 2017 r. poz. 2212, ze zm.

³ Dz. U. z 2017 r. poz. 1063, ze zm.

ponadto nadzór nad jakością handlową artykułów rolno-spożywczych w obrocie detalicznym.

Według § 6 statutu WIIH, szczegółową organizację wewnętrzną Inspektoratu oraz zadania poszczególnych komórek organizacyjnych i stanowisk pracy określa regulamin organizacyjny. W WIIH w okresie objętym kontrolą, do 23 sierpnia 2017 r., obowiązywał regulamin organizacyjny z 16 maja 2011 r. Aktualnie obowiązuje regulamin organizacyjny z 27 lipca 2017 r., zatwierdzony przez Wojewodę Świętokrzyskiego 23 sierpnia 2017 r. W skład Inspektoratu wchodzi m.in. Wydział Kontroli Artykułów Żywnościowych i Gastronomii (dalej: Wydział Kontroli). Zgodnie z § 14 ust. 1 regulaminu z 16 maja 2011 r. do podstawowego zakresu działania Wydziału Kontroli należała kontrola legalności i rzetelności działania przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą w zakresie handlu artykułami spożywczymi i gastronomii oraz kontrola w przedmiocie jakości i bezpieczeństwa żywności. W myśl § 9 ust. 1 i ust. 2 regulaminu z 27 lipca 2017 r. do zadań Wydziału Kontroli należy m.in. prowadzenie kontroli jakości i bezpieczeństwa artykułów żywnościowych; przygotowywanie założeń organizacyjnych i programowych kontroli odpowiednio do aktualnych zadań i potrzeb; wydawanie w toku kontroli postanowień oraz stawianie wniosków w celu usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości, a także przygotowywanie wystąpień pokontrolnych; podejmowanie przewidzianych prawem działań i czynności w zakresie ochrony praw i interesów konsumentów; współpraca z UOKiK oraz służbami nadzoru sanitarnego w ramach systemu wczesnego ostrzegania o niebezpiecznych produktach żywnościowych. [dowód: akta kontroli str. 7-42]

W zakresach czynności czterem z dziewięciu pracowników Wydziału Kontroli przypisano wiodącą rolę w zakresie branży mleczarskiej poprzez zapis w jednym z punktów dotyczącym zakresu obowiązków: *Bieżące zaznajamianie się z aktami normatywnymi dotyczącymi jakości towarów, w szczególności zaś z przepisami obowiązującymi w branży mleczarskiej. W zakresie tej branży pełni Pan/Pani rolę wiodącą i prowadzi – w razie zaistnienia potrzeby – szkolenie pozostałych pracowników.* [dowód: akta kontroli str. 43-51]

W trakcie kontroli NIK, ww. czterem pracownikom nadano nowe zakresy czynności. [dowód: akta kontroli str. 386, 388, 459-474]

W okresie objętym kontrolą pracownicy nie brali udziału w kursach i szkoleniach dotyczących bezpośrednio bezpieczeństwa substancji dodatkowych w żywności, poza Naczelniczką Wydziału Kontroli, która 20-21 marca 2018 r. wzięła udział w szkoleniu zorganizowanym przez Departament Inspekcji Handlowej UOKiK, dotyczącym dodatków do żywności. Ponadto Naczelniczka Wydziału Kontroli brała udział w konferencji szkoleniowej zorganizowanej przez Instytut Żywności i Żywienia na temat korzyści zdrowotnych i gospodarczych związanych ze zmniejszeniem zawartości soli, cukru i stosowaniem różnych rodzajów tłuszczów w produktach spożywczych (30 marca 2017 r.). Ponadto dwóch pracowników Wydziału Kontroli w maju 2016 r. wzięło udział w szkoleniu *Urzędowa kontrola suplementów diety oraz świeżych owoców i warzyw.* [dowód: akta kontroli str. 43-51, 456-458]

Wojewódzki Inspektor wyjaśnił, że wprawdzie nie było szkoleń dotyczących bezpieczeństwa substancji dodatkowych jednak pracownicy korzystają z powszechnie dostępnych źródeł wiedzy oraz mają branżowe wykształcenie w tym zakresie. Stan zatrudnienia pracowników był wystarczający do rzetelnej realizacji zadań związanych z nadzorem nad żywnością w zakresie zleconym przez UOKiK w ramach planów pracy i dodatkowych zleconych zadań. [dowód: akta kontroli str. 386, 389]

1.2. Kwartalne plany kontroli opracowywano w WIIH na podstawie zestawienia tematów kontroli przewidzianych do realizacji w danym kwartale oraz kontroli całorocznych zatwierdzonych przez Prezesa UOKiK. Plany te uwzględniały ponadto działania własne WIIH jak i działania interwencyjne wynikające z otrzymywanych skarg i informacji. Poza kontrolami dotyczącymi artykułów rolno-spożywczych, UOKiK przysyłał zestawienie tematów kontroli przewidzianych do realizacji w danym kwartale, zgodnie z Planem Kontroli Inspekcji Handlowej na dany rok, także w zakresie dyrektyw nowego podejścia, ogólnego bezpieczeństwa produktów oraz innych produktów nieżywnościowych i usług.

WIIH wszystkie pisma dotyczące planu pracy (rocznego lub na dany kwartał) przysyłał do Prezesa UOKiK i Wojewody Świętokrzyskiego w terminach przez nich zakreślonych. [dowód: akta kontroli str. 64-65]

W latach 2016-2018 (I kwartał) w ramach kontroli artykułów rolno-spożywczych zleconych przez UOKiK zaplanowano do zrealizowania 46 kontroli⁴ w 269 placówkach (1.617 wyrobów, 270 próbek). Ponadto WIIH ujął w planach 17 własnych kontroli w 124 placówkach. Żaden z tematów kontroli nie dotyczył wyłącznie stosowania w produktach spożywczych dodatków do żywności, jednakże zagadnienie to było jednym z wielu elementów badanych podczas kontroli (np. kontrole przeprowadzane pod względem zafałszowań; kontrole przestrzegania przepisów prawa żywnościowego; kontrole jakości handlowej środków spożywczych; kontrole zgodności składu faktycznego ze składem deklarowanym w oznakowaniu; kontrola produktów oznakowanych dobrowolnymi informacjami typu: wiejski, naturalny, bez konserwantów, bez barwników, bez GMO⁵).

Każdorazowo w planach kwartalnych WIIH ujmował też (w ramach działań interwencyjnych) kontrole przestrzegania przez przedsiębiorców praw konsumenta oraz rekontrole jednostek handlowych. Podstawą do ich przeprowadzenia mogły być np. skargi konsumentów, polecenia Wojewody Świętokrzyskiego. [dowód: akta kontroli str. 64-144]

Wojewódzki Inspektor Paweł Faryna wyjaśnił, że nie planowano kontroli w zakresie dodatków do żywności, gdyż prowadzone one były przy kontroli jakości handlowej środków spożywczych i polegały na zweryfikowaniu składników zadeklarowanych przez producentów w oznakowaniu, w odniesieniu do obowiązujących przepisów, jak również na podstawie badań laboratoryjnych. [dowód: akta kontroli str. 386, 389]

1.3. W latach 2016-2018 (I kwartał) prezes UOKiK działając w ramach swoich kompetencji, wynikających z art. 9 ust. 2 ustawy o Inspekcji Handlowej, zlecił WIIH przeprowadzenie kontroli w zakresie:

- jakości handlowej win wprowadzanych do obrotu na terenie Polski i deklarowanych jako „wina mszalne” (pismo z 3 czerwca 2016 r.);
- spełniania jakości handlowej mięsa mielonego oraz mięsa w elementach kulinarnych (np. udziec, szynka itp.) zawierających w oznakowaniu informację o ich polskim pochodzeniu w zakresie rzetelności deklaracji o polskim pochodzeniu, zgodności gatunku zwierzęcia od którego pochodzi z deklarowanym oraz czy nie jest zafałszowane z wykorzystaniem dodatków do żywności objętych rozporządzeniem WE 1333/2008 (pismo z 2 listopada 2016 r.);
- sprawdzenia, czy przestrzegane są przepisy rozporządzenia nr 589/2008⁶ w zakresie ustalania daty minimalnej trwałości dla jaj wprowadzanych do obrotu (28 dni od daty zniesienia) oraz czy nie mają miejsca przypadki przerabiania daty na etapie obrotu detalicznego i hurtowego (pismo z 26 czerwca 2017 r.);
- fałszowania masła (w związku z istotnie zauważalnym wzrostem cen) poprzez zastępowanie tłuszczu mlecznego innymi tańszymi zamiennikami, a także zwiększonym udziałem wody (pismo z 23 sierpnia 2017 r.). [dowód: akta kontroli str. 145-146, 152-153, 158-159, 162]

Powyższe kontrole zostały przeprowadzone przez WIIH, a ich wyniki (w zakresie dodatków do żywności, w tym prawidłowości etykietowania produktów żywnościowych) wykazały odpowiednio:

- w partii wina gronowego białego półwytrawnego obecność siarczynów w ilości 43mg/l, które nie były deklarowane w oznakowaniu produktu oraz obecność kwasu sorbowego i jego soli w ilości 114 i 120 mg/l, wskazujące na niezasadność stosowania nazwy *Wino mszalne* dla wyrobu, który nie spełnia wymagań określonych w Kodeksie kanonicznym – czyli wymogów dobrowolnej deklaracji. W partii drugiego wina gronowego zakwestionowano sposób oznakowania opakowań jednostkowych z uwagi na: brak

⁴ Zarówno w ramach planów kwartalnych jak i całorocznych.

⁵ Genetically modified organism – organizm zmodyfikowany genetycznie.

⁶ Rozporządzenie Komisji (WE) nr 589/2008 z dnia 23 czerwca 2008 r. ustanawiające szczegółowe zasady wykonywania rozporządzenia Rady (WE) nr 1234/2007 w sprawie norm handlowych w odniesieniu do jaj (Dz. U. UE L. 2008.163.6, ze zm.).

pełnych danych adresowych podmiotu działającego na rynku spożywczym odpowiedzialnego za informację na temat żywności, pod którego nazwą lub firmą jest wprowadzany na rynek dany środek spożywczy, brak kodu identyfikującego partię produkcyjną oraz brak informacji, że produkt jest materia Eucharystyczną, wyprodukowaną zgodnie z przepisami prawa kościelnego i że może być użyte jako wino mszalne. Ostatni z zarzutów dotyczył także partii wina białego półslodkiego;

- w partii mięsa mielonego zawyżoną zawartość tłuszczu o 1,7%, obecność wody dodanej w ilości 10%, zaniżoną zawartość mięsa o 10%, obecność kwasu cytrynowego i octowego w ilości odpowiednio 129,4 i 665,7 mg/kg. [dowód: akta kontroli str. 177-240]

W przypadku kontroli dotyczących jaj i masła nieprawidłowości nie stwierdzono. [dowód: akta kontroli str. 241-271]

Ponadto UOKiK zwracał się o:

- zainteresowanie się skargą konsumenta dotyczącą różnicy pomiędzy ceną produktu uwidocznioną w menu a pobieraną w kasie jednej z sieci fast-foodów (25 sierpnia 2016 r.);
- przeprowadzenie kontroli doraźnych u handlowców owoców i warzyw (12 kwietnia 2017 r.);
- udzielenie informacji w sprawie występowania na rynku polskim pomidorów wiśniowych niewiadomego pochodzenia (2 listopada 2017 r.). [dowód: akta kontroli str. 164, 166-168, 170-173]

Każdorazowo na wszystkie pisma, kierowane przez UOKiK, WIIH udzielał odpowiedzi w określonym terminie. [dowód: akta kontroli str. 145-176]

1.4. W latach 2016-2018 (I kwartał) przeprowadzono łącznie 505 kontroli artykułów rolno-spożywczych, z czego 168 (33%) w obrocie detalicznym (74 w 2016 r., 85 w 2017 r. i 9 w I kwartale 2018 r.). Żadna z kontroli nie dotyczyła bezpośrednio substancji dodatkowych, ale były one jednymi z wielu elementów badanych w 154 kontrolach (68 w 2016 r., 80 w 2017 r. i 6 w I kwartale 2018 r.). Badaniom (na obecność lub dozwolony poziom) podlegały siarczyny, azotyny, azotany, związki fosforu, glutaminian sodu, sacharyna (i jej sole), aspartam, acesulfam K, kofeina, barwniki syntetyczne oraz kwasy: octowy (i jego sole), cytrynowy, propionowy, sorbowy (i jego sole), benzoesowy (i jego sole). [dowód: akta kontroli str. 304-306, 310-311]

1.5. W okresie objętym kontrolą pobrano 183 próbki do badań laboratoryjnych, w tym w przypadku 91 z nich badano substancje dodatkowe (na zawartość). Naczelnik Wydziału Kontroli Jadwiga Tworek oświadczyła: (...) *próbki nigdy nie były badane w kierunku wszystkich zawartych w nich substancji dodatkowych z uwagi na fakt, że niektóre są dozwolone dla określonych rodzajów żywności w ilości quantum satis⁷, a więc jeśli zadeklarowane zostały w wykazie składników, to sprawdzanie poziomu ich obecności byłoby bezzasadne. Zaplanowane do badania substancje dodatkowe stanowiły niewielki procent wszystkich dozwolonych do stosowania w żywności, ponieważ badano najczęściej substancje, których obecność lub zbyt wysoki poziom mogłaby stanowić zagrożenie dla konsumentów bądź też wskazywać na zafałszowanie żywności.* [dowód: akta kontroli str. 304-306, 310-311]

Nieprawidłowości stwierdzono w przypadku kontroli zleconych przez Prezesa UOKiK w trybie art. 9 ust. 2 ustawy o Inspekcji Handlowej, co opisano w punkcie 1.3. niniejszego wystąpienia pokontrolnego. Zakwestionowana partia wina została wycofana ze sprzedaży, a zakwestionowane mięso zwrócone dostawcy. [dowód: akta kontroli str. 177-240, 306]

⁷ W stosownych przypadkach dla danego dodatku do żywności nie wyznacza się żadnego maksymalnego poziomu liczbowego. W takim przypadku dodatek ten stosuje się zgodnie z zasadą quantum satis. Oznacza to:
- że nie określono numerycznie maksymalnego poziomu;
- że substancja ta powinna być stosowana zgodnie z dobrą praktyką produkcyjną;
- stosowanie na poziomie nie wyższym niż niezbędny, żeby osiągnąć zamierzony cel.

W 2017 r. przeprowadzono cztery kontrole sklepów internetowych. Z dwóch sklepów pobrano cztery próbki, z czego jedną przebadano pod kątem substancji dodatkowych. Nieprawidłowości nie stwierdzono. [dowód: akta kontroli str. 306, 475-479]

1.6. W WIIH nie wykonywano kompleksowych badań prób żywności pod kątem zgodności faktycznego składu substancji dodatkowych ze składem umieszczonym na opakowaniu. Na 505 kontroli artykułów rolno-spożywczych przeprowadzono 154 kontrole (30%), w których jednym z elementów tematyki kontroli było badanie dodatków do żywności. Badania laboratoryjne przeprowadzono w kierunku obecności lub dozwolonej ilości konserwantów, stabilizatorów, substancji słodzących, barwników syntetycznych, regulatorów kwasowości oraz na obecność glutaminianu sodu. Kontrole, które dotyczyły tylko oznakowania prowadzone były w kierunku zgodności zastosowania substancji dodatkowych w danej kategorii żywności oraz prawidłowości ich oznakowania zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1169/2011 z dnia 25 października 2011 r. w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności (...)⁸. [dowód: akta kontroli str. 310-311]

1.7. Prowadzone kontrole umożliwiały zweryfikowanie wszystkich substancji dodatkowych tylko w zakresie dopuszczenia ich do stosowania dla danej kategorii produktów. Wojewódzki Inspektor Paweł Faryna wyjaśnił, że nie prowadzono pełnych analiz w tym zakresie ze względu na brak możliwości badawczych laboratoriów UOKiK, jak również bezzasadność takich badań w przypadku, gdy występowały one na zasadzie przenoszenia lub jako składnik złożony, użyty w niewielkich ilościach. Ilości zastosowanych substancji dodatkowych badano w przypadku określenia poziomów ilości dopuszczonych przepisami. [dowód: akta kontroli str. 310-311, 386, 390]

W okresie objętym kontrolą nie stwierdzono przypadków zawyżenia substancji dodatkowych powyżej poziomu dopuszczalności. W dwóch przypadkach obecności substancji dodatkowych niewykazanych w składzie, tj. siarczynów w winie i cytrynianów oraz octanów w mięsie mielonym, wycofano z obrotu kwestionowane partie produktów. [dowód: akta kontroli str. 145-157, 177-240, 394]

1.8. WIIH nie zwracał uwagi na skutki kumulacji wielu substancji dodatkowych pochodzących z różnych źródeł oraz ewentualnego działania synergicznego lub utajonego, a także na skutki możliwych (negatywnych) interakcji z innymi składnikami produktu oraz innymi składnikami diety.

Wojewódzki Inspektor Paweł Faryna wyjaśnił, że Inspekcja Handlowa realizuje kontrole żywności w zakresie jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych, tj. związane z poprawnością oznakowania produktów żywnościowych w kontekście ochrony praw konsumentów oraz zgodności produktów z deklaracjami producentów. Odróżnić należy wobec tego jakość handlową artykułów rolno-spożywczych od jakości zdrowotnej tychże, co należy do kompetencji Wojewódzkich i Powiatowych Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych. Mając na uwadze powyższe przy analizie wyników z kontroli WIIH skupia się na ww. aspektach. [dowód: akta kontroli str. 387-390]

1.9. Wyniki prowadzonych przez WIIH kontroli dają możliwość ustalenia jakie substancje dodatkowe występują w żywności spożywanej przez populację Polaków. W wyniku zleconej przez NIK kontroli dotyczącej prawidłowości oznakowania wskazanych 20 artykułów spożywczych⁹, głównie pod kątem obecności substancji dodatkowych i prawidłowego ich oznaczenia, WIIH sporządził dwa wykazy ww. badanych artykułów spożywczych. Jeden wykaz dotyczył wyników kontroli przeprowadzonej przez pracowników Wydziału Kontroli w dniach 4-10 kwietnia 2018 r. pod kątem prawidłowości oznakowania i prezentacji w miejscu sprzedaży oraz w zakresie obecności substancji dodatkowych dla 20 partii artykułów spożywczych (w tym chleb żytni wieloziarnisty, kielbasę śląską, filety śledziowe oraz paszтет z pieczarkami poddano analizie laboratoryjnej). Drugi wykaz dotyczył ww.

⁸ Dz. U. UE L.2011.304.18, ze zm.

⁹ Po dwa rodzaje chleba, bułek, parówek, szynki, polędwicy oraz kielbasa wieprzowa, kielbasa drobiowa, paszтет, mrożony filet z ryby, śledź, ciastka, herbatniki/markizy, drożdżówka, biszkopty.

20 produktów spożywczych poddanych kontroli w zakresie substancji dodatkowych w latach 2016-2018 (I kwartał). [dowód: akta kontroli str. 402-455]

Ustalenia kontroli przeprowadzonej w kwietniu 2018 r. nie wykazały nieprawidłowości. Pobrane do analizy próbki chleba i kielbasy wykazały, że nie stwierdzono substancji konserwujących (kwasu benzoowego, kwasu sorbowego i ich soli). W przypadku chleba nie stwierdzono kwasu propionowego i jego soli, a w przypadku kielbasy nie stwierdzono azotynów i fosforu dodanego. Informacje na etykietach ww. produktów informowały o braku substancji dodatkowych. W przypadku filetów śledziowych, gdzie zaznaczono na etykiecie: kwas octowy, substancje słodzące E954 i E955, substancje konserwujące E211 i E202, aromat papryki, badania wykazały, że nie stwierdzono substancji słodzącej sacharyny i jej soli, nie stwierdzono acesulfamu K i aspartamu. Substancje konserwujące (kwas benzoowy, sorbowy i ich sole) użyte były w ilościach dopuszczalnych. Dla poddanego kontroli pasztetu producent deklaruje zastosowanie azotynu sodu. Analiza wykazała, że nie stwierdzono kwasu benzoowego, kwasu sorbowego i ich soli, a azotyny użyte były w ilościach dopuszczalnych. [dowód: akta kontroli str. 405-407]

Dla pozostałych 16 produktów kontroli poddano następujące zadeklarowane substancje dodatkowe: octany sodu, kwas sorbowy (chleb pszenny), emulgatory E472e, E481, regulator kwasowości E262 (bułki pszenne), barwniki-karoteny (drożdżówka z serem), mleczan sodu, izoaskorbinian sodu, azotyn sodu (parówki z indyka), difosforany, trifosforany, glutaminian monosodowy, askorbinian sodu, azotyn sodu (parówki wieprzowe), stabilizatory – E339, E450, E451, E452, substancje zagęszczające – E407, E407a, E415, E417, regulator kwasowości - E262, E327, E331, E508, wzmacniacz smaku E621, E631, E635, substancja konserwująca E250, przeciwutleniacz E301, E316, substancja konserwująca E250, aromat dymu wędzarniczego (pięć rodzajów wędlin), guma ksantonowa, mączka chleba świętojańskiego, karoteny (bulionetka drobiowa), węglany amonu i sodu, difosforany (herbatniki maślane), węglany amonu, emulgator E471, kwas cytrynowy, karoteny (biskopty), E451 (mintaj mrożony), glicerol, kwas jabłkowy, kwas jabłkowy, kwas cytrynowy, cytryniany sodu, guma ksantonowa, difosforany, węglany sodu, mono- i diglicerydy kwasów tłuszczowych estryfikowane kwasem mlekowym, estry kwasów tłuszczowych i poliglicerolu (ciastka z nadzieniem jabłkowo-truskawkowym). [dowód: akta kontroli str. 407-411]

Wojewódzki Inspektor Paweł Faryna podał w wyjaśnieniach, że substancji dodatkowych występujących w spożywanej żywności jest bardzo wiele (głównie w grupie konserwantów, substancji smakowych, wiążących wodę). Liczną grupą dodatków są stabilizatory coraz powszechniej stosowane do przetworów mlecznych, substancje słodzące, barwniki. W Inspektoracie nie dokonywano oceny *spożycia substancji dodatkowych z diety (ze spożywaną przez populację Polaków żywnością)*, jak i jakichkolwiek analiz w jaki sposób wpływają one na zdrowie ludzi. Nie dokonywano także w WIIH oceny ryzyka narażenia populacji Polaków na działanie substancji dodatkowych. W ocenie Wojewódzkiego Inspektora nie należy to do kompetencji WIIH. [dowód: akta kontroli str. 387, 392]

1.10. W dniach 8-9 maja 2018 r. dokonano oględzin czynności kontrolnych przeprowadzonych przez dwóch pracowników Wydziału Kontroli w jednym ze sklepów znajdujących się na terenie Kielc. Zakres przedmiotowy kontroli dotyczył m.in.: jakości handlowej środków spożywczych oznaczonych dobrowolnymi informacjami typu: *domowy, naturalny, bez konserwantów* itp., oferowanych do sprzedaży luzem i w opakowaniach; aktualności dat minimalnej trwałości lub terminów przydatności do spożycia środków spożywczych oferowanych do sprzedaży; przestrzegania warunków sanitarnych oraz aktualności orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych. Kontrola była kontrolą planową i została przeprowadzona na podstawie opracowanego przez Departament Inspekcji Handlowej UOKiK programu kontroli jakości handlowej produktów oznaczonych dobrowolnymi informacjami typu: *wyprodukowany z pszenicy durum, 100% (np. soku, mięsa), domowy, naturalny, bez konserwantów, bez barwników, wolny od GMO, bez laktozy, bez glutenu.*

W trakcie przeprowadzonej kontroli pracownicy Wydziału Kontroli m.in. pobrali do badań laboratoryjnych próbkę sera żółtego w zakresie zgodności cech organoleptycznych i parametrów fizyko-chemicznych z deklarowanymi przez producenta; ocenili sześć partii środków spożywczych (ser żółty, wafle ryżowe, wiórki kokosowe, kielbasa wieprzowa, szynka wieprzowa, kielbasa wieprzowo-wołowa), nałożyli mandat karny w wysokości 100 zł na kierownika stoiska mięsno-wędliniarskiego za wystawioną do sprzedaży partię salcesonu golonkowego po przekroczonym terminie ważności. Z ww. sześciu partii środków spożywczych zakwestionowano trzy partie przetworów mięsnych z uwagi na brak podania pełnej nazwy producenta oraz brak uwidocznienia wykazu składników z podkreśleniem/wyróżnieniem substancji lub produktów powodujących alergie lub reakcje nietolerancji w miejscu sprzedaży. Ponadto partię kielbasy wieprzowej zakwestionowano z uwagi na zastosowanie:

- w oznakowaniu produktu informacji „Ze wsi” sugerującą produkcję wiejskimi, tradycyjnymi metodami, podczas gdy z zadeklarowanego składu wynika, że jest to typowy produkt wytwarzany w warunkach przemysłowych z użyciem dodatków do żywności i innych składników stosowanych powszechnie w przemyśle spożywczym, tj. aromatów, wzmacniaczy smaku, barwników;
- rozbieżnej nazwy w prezentacji w miejscu sprzedaży i na etykiecie.

Dla partii szynki i kielbasy wieprzowo-wołowej zakwestionowano sposób prezentacji w miejscu sprzedaży, z uwagi na zastosowanie rozbieżnych nazw, sugerujących produkcję wiejskimi, tradycyjnymi metodami. Na wywieszkach w ladzie chłodniczej uwidoczniono nazwy: szynka naturalna, kielbasa wiejska podczas, gdy na oryginalnych etykietach ww. dopisków nie zawarto, a skład był typowy dla produktów wytwarzanych w warunkach przemysłowych z użyciem dodatków do żywności i innych składników stosowanych powszechnie w przemyśle spożywczym.

W wyniku oględzin stwierdzono, że ww. upoważnieni pracownicy Inspektoratu przeprowadzając czynności kontrolne realizowali je zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, procedurami i planem kontroli. Prawidłowo badali jakość handlową w zakresie oznakowania artykułów rolno-spożywczych w odniesieniu do obowiązujących przepisów prawa poprzez sprawdzenie zasadności zastosowania dobrowolnych informacji umieszczonych na opakowaniu bądź zawartych w nazwie produktu, weryfikację składów produktów, w tym prawidłowości zastosowania substancji dodatkowych, sposobu prezentacji środków spożywczych w miejscu sprzedaży oraz zasadności użytych oświadczeń żywieniowych.[dowód: akta kontroli str. 348-385]

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

W Inspektoracie zapewniono właściwe warunki organizacyjno-prawne do rzetelnego sprawowania nadzoru oraz kontroli nad stosowaniem w produktach spożywczych dodatków do żywności.

Plany kontroli opracowywano w WIIH na podstawie zestawienia tematów kontroli przewidzianych do realizacji w danym kwartale oraz kontroli całorocznych zatwierdzonych przez Prezesa UOKiK. Plany te uwzględniały ponadto działania własne WIIH jak i działania interwencyjne wynikające z otrzymywanych skarg i informacji.

Wprawdzie żadna z przeprowadzonych przez Inspektorat kontroli nie miała na celu wyłącznie kwestii stosowania w produktach spożywczych dodatków do żywności, jednakże zagadnienia te były jednym z elementów kontroli dotyczących artykułów rolno-spożywczych. W ramach tych zagadnień sprawdzano oznakowanie produktów, tj. ustalano czy substancje dodatkowe wymienione w składzie środków spożywczych zastosowane zostały zgodnie z prawem. Pobierano także próbki do badań laboratoryjnych, celem zweryfikowania rzetelności przekazanych informacji o żywności (weryfikacja deklaracji producenta umieszczonych na opakowaniach produktów żywnościowych) oraz sprawdzenia czy zastosowane substancje dodatkowe nie przekraczały maksymalnych poziomów określonych prawem. Na 168 kontroli dotyczących kontroli artykułów rolno-spożywczych w obrocie detalicznym, substancje dodatkowe były jednymi z wielu badanych elementów (na

obecność lub dozwolony poziom) w 154 kontrolach. Ponadto ze 183 próbek pobranych do badań laboratoryjnych, 91 zbadano na zawartość substancji dodatkowych.

Inspektorat przeprowadził wszystkie kontrole zlecone przez Prezesa UOKiK. O rezultatach ww. kontroli każdorazowo informował Prezesa UOKiK w wyznaczonym przez niego terminie.

W WIIH nie wykonywano kompleksowych badań prób żywności pod kątem zgodności faktycznego składu substancji dodatkowych ze składem umieszczonym na opakowaniu. Badania laboratoryjne przeprowadzano w kierunku obecności lub dozwolonej ilości konserwantów, stabilizatorów, substancji słodzących, barwników syntetycznych, regulatorów kwasowości oraz na obecność glutamianu sodu. Wyniki prowadzonych przez WIIH kontroli dawały możliwość ustalenia jakie substancje dodatkowe występują w spożywanej żywności.

Przeprowadzone oględziny dotyczące kontroli przeprowadzonej przez pracowników Wydziału Kontroli wykazały, że kontrole były realizowane zgodnie z właściwymi instrukcjami i planem kontroli. W sposób prawidłowy zbadano, na podstawie deklaracji w oznakowaniu artykułów rolno-spożywczych, zastosowanie (bądź brak) substancji dodatkowych. Dla jednego z artykułów pobrano także próbkę do badań laboratoryjnych.

2. Współpraca Wojewódzkiego Inspektora z innymi instytucjami oraz działalność edukacyjna w zakresie bezpieczeństwa stosowania substancji dodatkowych w artykułach rolno-spożywczych

Opis stanu faktycznego

2.1. WIIH w okresie objętym kontrolą nie przekazywał w ramach systemu RASFF¹⁰ powiadomień dotyczących zagrożenia bezpieczeństwa artykułów rolno-spożywczych, gdyż, jak oświadczyła Naczelnik Wydziału Kontroli, wyniki kontroli prowadzonych przez ten Wydział nie wykazały nieprawidłowości dających podstawę do przesłania zawiadomień. [dowód: akta kontroli str. 272]

2.2. W latach 2016-2018 (I kwartał) jedyne nieprawidłowości stwierdzone w wyniku przeprowadzonych przez WIIH kontroli artykułów rolno-spożywczych dotyczących substancji dodatkowych opisano w punkcie 1.3. niniejszego wystąpienia.

Na przedsiębiorców z tytułu m.in. wprowadzenia do obrotu produktu zafałszowanego (odpowiednio: obecność siarczynów niedeklarowanych w oznakowaniu produktu – wina gronowego białego półwytrawnego oraz obecność kwasu cytrynowego i kwasu octowego) nałożono kary pieniężne w wysokości odpowiednio 1.000 zł i oraz 4.073,04 zł¹¹. Ponadto obciążono ich kosztami przeprowadzonych badań laboratoryjnych w kwotach odpowiednio 1.101,56 zł i 1.560 zł¹². [dowód: akta kontroli str. 145-157, 177-213]

Poza wszczęciem odpowiednich postępowań administracyjnych WIIH skierował wystąpienia pokontrolne:

- do przedsiębiorcy, producenta, dystrybutora lub importera zakwestionowanych win mszalnych obligujące do wyeliminowania stwierdzonych nieprawidłowości z wnioskami zobowiązującymi do przestrzegania zadeklarowanych na etykiecie produktu parametrów jakościowych oraz o prawidłowe znakowanie wprowadzanych do obrotu produktów, które przekazano do wiadomości właściwych miejscowo wojewódzkich inspektoratów jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych oraz wojewódzkich inspektoratów inspekcji handlowej;
- do kontrolowanego przedsiębiorcy i producenta zakwestionowanego mięsa mielonego z wnioskami o wyeliminowanie stwierdzonych nieprawidłowości, które przekazano do

¹⁰ Rapid Alert System for Food and Feed - system wczesnego ostrzegania o niebezpiecznych produktach żywnościowych i środkach żywienia zwierząt.

¹¹ Decyzje nr 126/2016 z 28 września 2016 r. i 65/2017 z 6 kwietnia 2017 r.

¹² Decyzje nr 127/2016 z 28 września 2016 r. i 66/2017 z 6 kwietnia 2017 r.

wiadomości właściwego miejscowo wojewódzkiego inspektoratu jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych. [dowód: akta kontroli str. 145-157, 177-213]

Inspektorat nie otrzymał odpowiedzi od wojewódzkich inspektoratów jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych oraz wojewódzkich inspektoratów inspekcji handlowej, właściwych ze względu na miejsce produkcji i dystrybucji kwestionowanych produktów, na temat wykorzystania przesłanych informacji. [dowód: akta kontroli str. 145-157, 177-213]

Wojewódzki Inspektor Paweł Faryna wyjaśnił: (...) *nie podejmowano działań w celu wyegzekwowania wykonania zaleceń pokontrolnych ponieważ kontrolowani przedsiębiorcy poinformowali o wycofaniu kwestionowanych produktów z obrotu. Powyższe dotyczyło wina mszalnego z zawartością niewykazanych w składzie siarczynów. Ponadto producent poinformował o uzupełnieniu etykiet o brakujące informacje. W przypadku stwierdzonej obecności kwasu cytrynowego i octowego w mięsie mielonym, niedopuszczonych do tego typu wyrobów, kontrolowany przedsiębiorca poinformował o wycofaniu partii produktu z obrotu i zwrotu jej do dostawcy oraz o zawieszeniu współpracy z producentem.*

Ponadto dodał, że *podejmowanie działań mających na celu egzekwowanie zaleceń pokontrolnych jest osłabione przepisami prawa (ustawa Prawo Przedsiębiorców), które:*

- *wymaga informowania/uprzedzenia przedsiębiorcy o zakresie przedmiotowym kontroli;*
- *zakłada zasadę domniemana uczciwości przedsiębiorcy.* [dowód: akta kontroli str. 387,392]

2.3. W okresie objętym kontrolą WIIH nie otrzymał od innych instytucji informacji o stwierdzonym zagrożeniu bezpieczeństwa artykułów rolno-spożywczych. Wojewódzki Inspektor Paweł Faryna podał, że w przypadku ewentualnego otrzymania informacji od innych organów, w przedmiocie stwierdzonego zagrożenia bezpieczeństwa artykułów rolno-spożywczych WIIH posiada instrumenty prawne do podjęcia czynności kontrolnych. [dowód: akta kontroli str. 387, 391, 395]

2.4. WIIH w latach 2016-2018 (I kwartał) nie współpracował na rzecz bezpieczeństwa substancji dodatkowych z innymi podmiotami (np. organizacjami pozarządowymi, lekarzami, dietetykami) ani też nie przeprowadzał wspólnych kontroli z innymi organami kontroli w zakresie bezpieczeństwa żywności zawierającej substancje dodatkowe (np. Państwową Inspekcją Sanitarną, Inspekcją Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych). Współpraca z ww. organami polegała głównie na wymianie wiedzy oraz przekazywaniu informacji o stwierdzanych nieprawidłowościach i składanych skargach konsumenckich. [dowód: akta kontroli str. 387,393, 395]

2.5 Z informacji uzyskanej od Wojciecha Kobylarza, Naczelnika Wydziału Prawno-Organizacyjnego WIIH oraz ze sporządzonego *Sprawozdania z działalności edukacyjnej WIIH*, wynika, że w okresie objętym kontrolą pracownicy WIIH uczestniczyli w charakterze ekspertów w audycjach Radia Kielce poświęconych tematyce konsumenckiej oraz wygłosili prelekcję i udzielali porad konsumenckich na jednej z imprez organizowanych przez Wojewodę. W dniach 21 kwietnia 2017 r. i 10 maja 2017 r., w ramach kampanii *Bezpieczny i Aktywny Senior*, pracownik Inspektoratu odpowiednio w Ośrodku Pomocy Społecznej w Jędrzejowie i w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Końskich wygłosił prelekcję, połączoną z prezentacją, dotyczącą zakresu bezpieczeństwa konsumentów, głównie przy zawieraniu umów kupna-sprzedaży na pokazach lub poza lokalem przedsiębiorstwa. W ramach kolejnej akcji edukacyjnej *Senioralia 2017* pracownicy WIIH przedstawiali prezentację pt. *Bezpieczny senior konsument*. W styczniu 2018 r. Paweł Faryna, Wojewódzki Inspektor, uczestniczył jako ekspert w dziedzinie przepisów konsumenckich dotyczących możliwości dokonywania zwrotu towarów po ich zakupie (audycja w Radio Kielce) oraz związanych ze sprzedażą wyrobów alkoholowych (program telewizyjny w TVP3 Kielce). Wojciech Kobylarz dwukrotnie wystąpił jako ekspert w Radiu Kielce (kwestie konsumenckie związane z uniknięciem negatywnych konsekwencji pochopnie dokonanych zakupów oraz zakupów robionych podczas wyprzedaży). W 2018 r. WIIH zorganizował pierwszą edycję Świętokrzyskiej Olimpiady Wiedzy Konsumenckiej mającej na celu zwiększenie poziomu edukacji w aspekcie przepisów konsumenckich i skierowanej do uczniów szkół ponadgimnazjalnych. [dowód: akta kontroli str. 312, 396-401]

Wojewódzki Inspektor Paweł Faryna wyjaśnił, że poradnictwo konsumenckie prowadzone jest stale przez pracowników Wydziału Pozasądowego Rozwiązywania Sporów Konsumenckich, jednakże nie zauważono zainteresowania konsumentów problematyką dodatków do żywności. Poradnictwo takie prowadzone jest ponadto przez pracowników Wydziału Kontroli *w rozmowach telefonicznych lub bezpośrednich, odpowiedziach udzielanych na piśmie - przy skierowanych zapytaniach zarówno przez konsumentów indywidualnych jak i przedsiębiorców. Przy każdej okazji edukuje się różne grupy konsumentów o tym jakie informacje o środkach spożywczych powinny znajdować się w oznakowaniu opakowań i jakich mają prawo żądać w miejscu sprzedaży. Ponadto: jakich składników żywności unikać, o nowych praktykach stosowanych przez producentów jak np. dodawanie substancji wiążących wodę celem zwiększenia wydajności. Zwraca się uwagę na nieuczciwe praktyki stosowane przez sprzedawców celem wprowadzenia konsumentów w błąd np. poprzez podawanie nierzetelnych informacji na wywieszkach cenowych czy sposób prezentacji na półkach, w ladach sklepowych.* [dowód: akta kontroli str. 387, 393-394]

2.6. W okresie objętym kontrolą do Inspektoratu wpłynęło 67 skarg, z których żadna nie dotyczyła stosowania substancji dodatkowych w artykułach rolno-spożywczych. Jedna (złożona ustnie) dotyczyła niewłaściwej jakości kielbasy. Skarżący zakupił kielbasę zawierającą dużo wody, zbyt słoną, rozpadającą się. Podnosił, że nie jest to pierwszy przypadek oferowania do sprzedaży kielbasy niewłaściwej jakości. Kontrolę we wskazanej placówce przeprowadzono 11 maja 2016 r., tj. dzień po złożeniu skargi. W toku kontroli pobrano do badania próbkę kielbasy kruchej extra, która wykazała niewłaściwe cechy organoleptyczne, tj. obecność licznych szczelin powietrznych, niejednorodną konsystencją batonu od zbyt twardej do zbyt luźnej oraz obecny duży wyciek po ucisku palcem. W dniu 23 maja 2016 r. Inspektorat wysłał odpowiedź skarżącemu. [dowód: akta kontroli str. 52-63, 327-347]

2.7. W okresie objętym kontrolą w WIIH wydano 50 decyzji administracyjnych na podstawie art. 18 ust. 1 pkt 1 ustawy o Inspekcji Handlowej¹³, w tym 47 decyzji na podstawie kontroli przeprowadzonych przez pracowników Wydziału Kontroli. W wyniku tych 47 decyzji wycofano z obrotu 551 partii środków spożywczych o łącznej wartości 13.538,44 zł oraz wstrzymano wprowadzenie do obrotu 36 partii suplementów diety o łącznej wartości 4.710,34 zł. Nie wydano decyzji nakazujących przedsiębiorcy wstrzymanie wprowadzania do obrotu lub wycofanie z obrotu w jego punktach sprzedaży całej partii artykułu rolno-spożywczego zafalszowanego (art. 18 ust. 1 pkt 2 ww. ustawy). Żadna z decyzji nie dotyczyła nieprawidłowości związanych ze stosowaniem dodatków do żywności. [dowód: akta kontroli str. 313, 315-321]

Jadwiga Tworek, Naczelnik Wydziału Kontroli, oświadczyła, że nie sprawdzano wykonania decyzji wydanych na podstawie art. 18 ustawy o Inspekcji Handlowej, ponieważ każdorazowo w trakcie kontroli, kwestionowane produkty przedsiębiorcy, w obecności inspektorów WIIH, wycofywali ze sprzedaży. Ponadto sprawdzenie wykonania decyzji wymaga wcześniejszego zawiadomienia przedsiębiorcy o zamiarze przeprowadzenia kontroli ze wskazaniem zakresu tematycznego. Kontrola taka może być przeprowadzona po siedmiu dniach od odebrania przez przedsiębiorcę takiego zawiadomienia i w związku z powyższym nie ma sensu ich przeprowadzania. [dowód: akta kontroli str.314]

2.8. W okresie objętym kontrolą WIIH nie nakładał grzywnien za działania określone w art. 38 ustawy o Inspekcji Handlowej, w związku z tym, że nie stwierdzono przypadków niewykonania decyzji, o których mowa w art. 18 i 32 ww. ustawy lub też usuwania dowodów lub produktów zabezpieczonych w toku kontroli. [dowód: akta kontroli str. 395]

2.9. Zgodnie z art. 40a ust. 1 ustawy o jhars podlega karze pieniężnej ten kto wprowadza do obrotu artykuły rolno-spożywcze:

- nieodpowiadające jakości handlowej określonej w przepisach o jakości handlowej lub deklarowanej przez producenta w oznakowaniu tych artykułów (pkt 3);

¹³ W związku z tym, że trzy decyzje zostały wydane przez Wydział Kontroli Artykułów Przemysłowych i Usług nie były one przedmiotem kontroli NIK.

- zafalszowane (pkt 4).

W latach 2016-2018 (I kwartał) WIIH w Kielcach, w związku ze stwierdzeniem ww. naruszeń wydał 128 decyzji na łączną kwotę kar 140.796,82 zł z tego:

- w 2016 r. – 55 decyzji nakładających kary pieniężne w łącznej wysokości 62.564,90 zł (w tym: na podstawie art. 40a ust. 1 pkt 3 ww. ustawy - 49 decyzji na kwotę 34.466,51 zł, a pkt 4 – 15 decyzji na kwotę 28.098,39 zł);
- w 2017 r. - 60 decyzji nakładających kary pieniężne w łącznej wysokości 67.398,43 zł (w tym: pkt 3 – 54 decyzji na kwotę 35.200,16 zł; pkt 4 – 12 decyzji na kwotę 32.198,27 zł);
- w I kwartale 2018 r. – 13 decyzji nakładających kary pieniężne w łącznej wysokości 10.833,49 zł (w tym: pkt 3 – 12 decyzji na kwotę 6.833,49 zł; pkt 4 – 4 decyzje na kwotę 4.000 zł¹⁴).

Minimalna kwota kar nałożonych decyzjami wydanymi na podstawie art. 40a ust. 1 pkt 3 i 4 ustawy o jhars w każdym z okresów wynosiła odpowiednio 500 zł i 1.000 zł, a maksymalna w 2016 r. odpowiednio: 2.015,72 zł i 4.138,98 zł, w 2017 r. – 2.129,34 zł i 8.788,48 zł, a w I kwartale 2018 r. – 1.110,38 zł i 1.000 zł.

W dwóch przypadkach, co opisano w punktach 1.3. i 2.2. niniejszego wystąpienia pokontrolnego, kary dotyczyły nieprawidłowości związanych ze stosowaniem substancji dodatkowych (art. 40a ust.1 pkt 4 ustawy o jhars) i wymierzone zostały w wysokości 1 tys. zł i 4.073,04 zł. [dowód: akta kontroli str. 322]

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

W okresie objętym kontrolą w Inspektoracie na podstawie art. 40a ust 1 pkt 3 ustawy o jhars wydano 115 decyzji nakładających kary w łącznej wysokości 76.500,16 zł, a na podstawie art. 40a ust. 1 pkt 4 ww. ustawy – 31 decyzji na kwotę kar wynoszącą 64.296,66 zł, w tym dwie decyzje na kwotę 5.073,04 zł dotyczące nieprawidłowości związanych ze stosowaniem substancji dodatkowych. W odniesieniu do ww. dwóch decyzji nieuczciwych przedsiębiorców obciążono ponadto kosztami przeprowadzonych badań laboratoryjnych na łączną kwotę 2.661,56 zł.

Ponadto wydano 47 decyzji administracyjnych na podstawie art. 18 ust. 1 pkt 1 ustawy o Inspekcji Handlowej, w wyniku których wycofano z obrotu 551 partii środków spożywczych o łącznej wartości 13.538,44 zł oraz wstrzymano wprowadzenie do obrotu 36 partii suplementów diety o łącznej wartości 4.710,34 zł. Żadna z decyzji nie dotyczyła nieprawidłowości związanych ze stosowaniem dodatków do żywności.

W okresie objętym kontrolą do Inspektoratu nie wpłynęła żadna skarga dotycząca stosowania substancji dodatkowych w artykułach rolno-spożywczych. W przypadku jednej skargi (złożonej ustnie), która mogła sugerować ewentualne nieprawidłowości w tym zakresie, pracownicy Inspektoratu przeprowadzili kontrolę bez zbędnej zwłoki i po jej zakończeniu udzielili odpowiedzi skarżącemu.

WIIH w latach 2016-2018 (I kwartał) nie współpracował na rzecz bezpieczeństwa substancji dodatkowych z innymi podmiotami (np. organizacjami pozarządowymi, lekarzami, dietetykami). Nie przeprowadzał też kontroli wspólnie z innymi organami kontroli w zakresie bezpieczeństwa żywności zawierającej substancje dodatkowe.

W badanym okresie, zwłaszcza od 2017 r., pracownicy Inspektoratu prowadzili aktywną edukację społeczeństwa poprzez udział w programach radiowych i telewizyjnych, współudział w akcjach edukacyjnych oraz przeprowadzenie konkursu dla młodzieży. Działania te były skierowane przede wszystkim do młodzieży i seniorów, tj. grup społecznych najmniej wyedukowanych w zakresie świadomości konsumenckiej i podatnych na oszustwa konsumenckie.

¹⁴ Suma decyzji wydawanych na podstawie art. 40a ust. 1 pkt 3 i 4 (podanych w nawiasie) w każdym z ww. okresów nie daje łącznie liczby faktycznie wydanych decyzji, gdyż część decyzji (9 w 2017 r., 6 w 2016 r. i 3 w I kwartale 2018 r.) dotyczyła zarówno pkt 3 i pkt 4 ww. przepisu.

IV. Wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości w zakresie nadzoru sprawowanego przez Inspektorat nad jakością handlową artykułów rolno-spożywczych w obrocie detalicznym i zapobiegania wprowadzania do obrotu produktów niespełniających wymagań jakości handlowej, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje wniosków pokontrolnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach, jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹⁵ kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Kielcach.

Kielce, czerwca 2018 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Kielcach

Dyrektor
Grzegorz Walendzik

Kontroler

Arkadiusz Pawlik
specjalista kontroli państwowej

.....
Podpis

.....
Podpis

¹⁵ Dz. U. z 2017 r. poz. 524.